

Téma: "Děti a sdělovací prostředky – výzva pro výchovu"

Drazí bratři a sestry,

1. Téma XLI. Světového dne sdělovacích prostředků "Děti a sdělovací prostředky – výzva pro výchovu" nás zve k zamyšlení nad dvěma aspekty, které mají zvláštní důležitost. Jedním z nich je výchova dětí. Druhým, možná méně zřejmým, ale neméně důležitým, je výchova sdělovacích prostředků.

Komplexní problémy, jimž musí dnešní výchova čelit, jsou často spojeny se značným vlivem sdělovacích prostředků v dnešním světě. Sdělovací prostředky jako jeden z aspektů globalizačního fenoménu za pomoci rychlého technického rozvoje silně utvářejí kulturní prostředí.^[1] Existují lidé, kteří tvrdí, že výchovný vliv sdělovacích prostředků soutěží se školou, s církví a dokonce snad i s rodinou. "Pro mnohé lidi odpovídá skutečnost tomu, za co ji média vydávají."^[2]

2. O vztahu mezi dětmi, sdělovacími prostředky a výchovou můžeme uvažovat z dvojí perspektivy: výchova dětí sdělovacími prostředky a výchova dětí k tomu, aby na sdělovací prostředky správně reagovaly. Objevuje se zde jistá vzájemnost, která směřuje k zodpovědnosti sdělovacích prostředků jako průmyslového odvětví i k potřebě aktivní a kritické účasti čtenářů, diváků a posluchačů. V tomto kontextu je odpovídající výchova ke správnému používání sdělovacích prostředků pro kulturní, morální a duchovní rozvoj dětí zásadní.

Jak máme toto obecné dobro chránit a pomáhat mu? Výchova dětí k tomu, aby si při používání sdělovacích prostředků uměly vybírat, je zodpovědností rodičů, církve a školy. Úloha rodičů je prvořadá. Mají právo a povinnost zaručovat rozumné používání médií a vytvářet u svých dětí umění rozlišovat tak, aby byly schopny platných a objektivních úsudků, které by je vedly k výběru či odmítnutí předkládaných programů.^[3] Přitom by rodiče měla povzbuzovat a podporovat škola a farnost s jistotou, že tato obtížná, i když záslužná úloha rodičů je záležitostí celého společenství.

Výchova k médiím by měla být pozitivní. Tím, že jsou děti postaveny před něco, co je esteticky i morálně výtečné, se jim pomáhá v rozvíjení jejich názoru, obezřetnosti a schopnosti rozlišovat. Zde hraje důležitou roli příklad rodičů a přednosti toho, že mladým se představí klasika dětské literatury, krásného umění a povznášející hudby. Populární tisk bude mít v kultuře vždy své místo, ale na místech vyučování by nemělo být pasivně přijímáno pokušení vyvolávat senzací. Krása, která je téměř odrazem božského, inspiruje a oživuje mladá srdce i mysl, zatímco ošklivost a vulgarita mají deprimující dopad na postoje a na chování.

Tak jako výchova všeobecně, i výchova vztahu k médiím vyžaduje formaci k zacházení se svobodou. Jedná se o náročnou zodpovědnost. Příliš často je svoboda prezentována jako neustálé hledání potěšení a nových zážitků. To je ale prokletí, nikoli osvobození! Pravá svoboda by nikdy neodsoudila žádného jedince – a především dítě – k nenasytnému hledání

něčeho nového. Pravá svoboda je zakoušena ve světle pravdy jako definitivní odpověď na Boží "ano" lidstvu a vyzývá nás, abychom si nikoli neuvážení, ale záměrně zvolili všechno, co je dobré, pravdivé a krásné. Rodiče jsou strážci této svobody a tím, že svým dětem postupně dávají stále větší svobodu, je uvádějí do hluboké radosti ze života.[4]

3. Tato hluboce pociťovaná touha rodičů a vyučujících vychovávat děti ke kráse, pravdě a dobru může být podporována mediálním průmyslem jen v míře, v níž sám hájí základní důstojnost lidské bytosti, pravou hodnotu manželství a rodinného života a pozitivní snahy a cíle lidstva. Proto potřebu, aby se sdělovací prostředky angažovaly v účinné výchově a v respektu k etice, sledují se zvláštním zájmem a naléhavostí nejen rodiče, ale i ti, kdo mají smysl pro občanskou zodpovědnost.

Zatímco se potvrzuje, že mnozí pracovníci sdělovacích prostředků chtějí dělat to, co je správné,[5] je třeba přiznat, že ti, kdo v této oblasti pracují, jsou podrobena "zvláštnímu psychologickému tlaku a skličujícím rozpakům z hlediska etiky"[6] a kvůli obchodní soutěži jsou často nuceni snižovat úroveň. Každá snaha vytvářet programy včetně animovaných filmů a videoher, které ve jménu zábavy prosazují násilí, odrážejí protisociální chování anebo vulgarizují lidskou sexualitu, je zvrhlost, a to tím spíše, pokud jsou tyto programy určeny dětem a dospívajícím. Jak vysvětlit takovouto "zábavu" nesčetným a nevinným mladým, kteří jsou ve skutečnosti oběťmi násilí, vykořisťování a zneužívání? V této souvislosti by se všichni měli zamyslet nad kontrastem mezi Kristem a jeho vztahem k dětem, který je bral do náručí, kladl na ně ruce a žehnal jim (srov. Mk 10,16), a tím, kdo pohorší jednoho z těchto nejmenších a pro něhož by bylo lépe, aby mu dali na krk mlýnský kámen (srov. Lk 17,2). Znovu vyzývám osoby zodpovědné za mediální průmysl, aby formovaly a povzbuzovaly producenty k zachování obecného dobra, k podpoře pravdy, k ochraně osobní lidské důstojnosti a k prosazování úcty k rodině.

4. Samotná církev ve světle poselství spásy, které jí bylo svěřeno, je rovněž učitelkou lidstva a vítá příležitost nabídnout svou pomoc rodičům, vychovatelům, pracovníkům ve sdělovacích prostředcích i mladým. Farnosti a školní programy by dnes měly být na špici v tom, co se týká výchovy ke sdělovacím prostředkům. Církev především chce sdílet takový pohled, při němž je lidská důstojnost centrem každé hodnotné komunikace. "Já hledím Kristovými očima a mohu dát druhému mnohem víc než to, co je navenek nezbytné. Mohu ho obdařit pohledem lásky, který tolik potřebuje." [7]

Vatikán, 24.1.2007, a svátek sv. Františka Saleského.

BENEDICTUS XVI.

[1] Srov. Jan Pavel II. Apoštolský list Svatého otce Jana Pavla II. osobám zodpovědným za sdělovací prostředky *Rychlý vývoj (Il Rapido sviluppo)*, č. 3. Praha : ČBK, 2005.

[2] Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky. Pastorální instrukce o sdělovacích prostředcích *Aetatis Novae*, č. 4. Praha : ČBK, 1996.

[3] Srov. Jan Pavel II. Apoštolská adhortace o úkolech křesťanské rodiny v současném světě *Familiaris consortio*, č. 76. Praha : Zvon, 1992.

[4] Srov. Projev na V. světovém setkání rodin, Valencia, 8. července 2006.

[5] Srov. Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky. *Etika ve sdělovacích prostředcích*, č. 4. Praha : ČBK, 2000.

[6] *Aetatis novae*, č. 19.

[7] Benedikt XVI. Encyklika *Deus caritas est*, č. 18, Praha : Paulínky, 2006.